PEDAGOGLARNING REFLEKSIYASI VA O‘ZINI O‘ZI BAHOLASHI: SUN’IY INTELLEKTGA MOSLASHUV MEXANIZMI SIFATIDA

Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Pedagogika fakulteti Amaliy psixologiya yo‘nalishi talabalari
Sadirova Sevinch Jamshid qizi
sadirova6031@gmail.com
Musinova Donoxon Ismailovna
donoxonmusinova347@gmail.com
Ilmiy rahbar: Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Pedagogika fakulteti psixologiya kafedrasi o‘qituvchisi
Abduqodirova Dilobarbonu Erkinjon qizi
https://orcid.org/0009-0008-4155-8330
abduqadirovadilobarbonu@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola pedagoglarning refleksiyasi va o‘zini o‘zi baholash jarayonining raqamli pedagogik muhit va sun’iy intellektga moslashuv mexanizmi sifatida ahamiyatini o‘rganadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, o‘zini baholash va reflektiv yondashuv pedagoglarning kasbiy o‘sishi, pedagogik innovatsiyalarni qabul qilishi hamda texnologik muhitga muvaffaqiyatli moslashuvini ta’minlaydi. Shu bilan birga, shaxsiy motivatsiya, pedagogik strategiyalar va tashkilot ichidagi qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari ushbu jarayonning samaradorligini belgilovchi asosiy omillar sifatida namoyon bo‘ladi.
Kalit so‘zlar: refleksiya, o‘zini baholash, pedagogik innovatsiya, sun’iy intellektga moslashuv, kasbiy o‘sish, pedagogik motivatsiya.

Аннотация: В статье рассматривается роль рефлексии педагогов и самооценки как механизма адаптации к цифровой педагогической среде и использованию искусственного интеллекта. Результаты исследования показывают, что самооценка и рефлексивный подход способствуют профессиональному росту, принятию педагогических инноваций и успешной адаптации к технологической среде. Личные мотивации, педагогические стратегии и организационная поддержка являются ключевыми факторами эффективности данного процесса.
Ключевые слова: рефлексия, самооценка, педагогические инновации, адаптация к ИИ, профессиональный рост, педагогическая мотивация.

Abstract: This article examines the role of teachers’ reflection and self-assessment as mechanisms for adaptation to the digital pedagogical environment and the integration of artificial intelligence technologies. Findings indicate that reflective practices and self-evaluation significantly support professional growth, the adoption of pedagogical innovations, and successful adaptation to technological contexts. Individual motivation, pedagogical strategies, and organizational support are identified as key determinants of the process’s effectiveness.

Keywords: reflection, self-assessment, pedagogical innovation, adaptation to artificial intelligence, professional growth, pedagogical motivation.

KIRISH

Zamonaviy ta’lim tizimlari global raqamli transformatsiya, pedagogik innovatsiyalar va sun’iy intellekt texnologiyalarining integratsiyasi sharoitida tubdan o‘zgarib bormoqda. Bu o‘zgarishlar pedagoglarning kasbiy faoliyatiga yangicha talablar qo‘ymoqda: endilikda o‘qituvchilar nafaqat an’anaviy bilim beruvchi sifatida, balki murakkab pedagogik va texnologik sharoitlarda o‘quv jarayonlarini tizimli boshqaruvchi va strategik qarorlar qabul qiluvchi subyekt sifatida faoliyat yuritishi talab etiladi (Day & Gu, 2014 [1: 22]). Shu munosabat bilan, pedagoglarning refleksiyasi va o‘zini o‘zi baholash jarayoni texnologik muhitga muvaffaqiyatli moslashuvning asosiy mexanizmi sifatida e’tiborga loyiqdir.

Ilmiy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, pedagoglar o‘z faoliyatini tizimli qayta ko‘rib chiqish, o‘zini baholash va professional qarorlarni reflektiv tarzda qabul qilish orqali innovatsion pedagogik yondashuvlarni tezroq qabul qilish, kasbiy kompetensiyalarini kengaytirish va pedagogik barqarorlikni mustahkamlash imkoniga ega bo‘ladi (Huberman, 1993 [2: 44]; Fullan, 2013 [3: 77]). Shu bilan birga, o‘zini baholash va refleksiv yondashuv pedagoglarga texnologik innovatsiyalarni tatbiq etish jarayonida yuzaga keladigan murakkab vaziyatlarni anglash, strategik qarorlar qabul qilish va o‘quv jarayonini optimallashtirish imkoniyatini yaratadi. Zamonaviy pedagogik tadqiqotlar shuni ham ta’kidlaydiki, pedagoglarning refleksiyasi va o‘zini baholash jarayoni nafaqat kasbiy o‘sish va motivatsiya bilan bog‘liq, balki texnologik muhitga moslashuvni ta’minlovchi psixologik mexanizm sifatida ham muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtai nazardan, mazkur maqola pedagoglarning refleksiyasi va o‘zini o‘zi baholash jarayonlarini sun’iy intellekt texnologiyalari va raqamli pedagogik muhitga moslashuv mexanizmi sifatida tizimli va ilmiy asosda tahlil qilishga qaratilgan. Tadqiqotning maqsadi pedagoglarning refleksiv yondashuvini strategik vosita sifatida o‘rganish, ularning professional barqarorligini oshirish va innovatsion pedagogik faoliyatni rag‘batlantirish bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqishdir.

METODOLOGIYA

Pedagogik va psixologik tadqiqotlar pedagoglarning refleksiyasi va o‘zini o‘zi baholash jarayonining texnologik va pedagogik muhitga muvaffaqiyatli moslashuvdagi samaradorligini turli burchaklardan yoritadi. Ertmer (1999 [4: 34]) o‘z tadqiqotlarida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qabul qilish jarayonida psixologik, ijtimoiy va individual omillarning muhimligini ta’kidlaydi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, pedagoglarning o‘zini baholash va reflektiv yondashuvi ularning professional kompetensiyalarini kengaytirishga, texnologik innovatsiyalarga moslashuvini tezlashtirishga hamda pedagogik qarorlarni strategik asosda qabul qilishga yordam beradi. Shu tarzda, o‘zini baholash pedagogning shaxsiy motivatsiyasini mustahkamlash, o‘z-o‘zini rag‘batlantirish va kasbiy barqarorlikni oshirishda muhim vosita hisoblanadi. Guskey (2002 [5: 56]) tadqiqotlarida pedagoglarning integratsiyalashgan psixologik yondashuvi va strukturaviy reflektiv mashg‘ulotlar texnologik o‘zgarishlarga qarshi ijobiy munosabatni shakllantirishda muhim ekanligini ko‘rsatadi. Reflektiv mashg‘ulotlar pedagoglarga o‘z faoliyatini tizimli baholash, pedagogik qarorlarni qayta ko‘rib chiqish va yangi pedagogik

yondashuvlarni joriy etishda strategik qarorlar qabul qilish imkoniyatini yaratadi. Shu bilan birga, refleksiv yondashuv pedagoglarning o‘quv jarayonini monitoring qilish qobiliyatini oshiradi va professional o‘sishga doimiy asos yaratadi. Helsper va Eynon (2013 [6: 88]) zamonaviy raqamli pedagogik muhitda refleksiv yondashuv va texnologik qo‘llab-quvvatlashning pedagoglarning kasbiy barqarorligi, innovatsion yondashuvlarni qabul qilish va professional o‘sishdagi muhimligini ta’kidlaydi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, texnologik vositalardan foydalanishda pedagoglarning o‘zini baholashi va refleksiv qaror qabul qilishi ularning professional stressini kamaytiradi va pedagogik ijodkorlikni rag‘batlantiradi. Kirkwood va Price (2014 [7: 101]) o‘z tadqiqotlarida pedagoglarning shaxsiy motivatsiyasi, pedagogik strategiyalari va tashkilot ichidagi qo‘llab-quvvatlash tizimlari refleksiv yondashuvning muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy omillar ekanligini ko‘rsatadi. Shu nuqtai nazardan, pedagoglarning refleksiyasi va o‘zini baholashi faqat individual psixologik jarayon sifatida emas, balki pedagogik strategiyalar, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash va texnologik resurslar bilan uyg‘unlashgan tizimli mexanizm sifatida ham ko‘rib chiqilishi zarur.

Umuman olganda, adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, pedagoglarning refleksiyasi va o‘zini baholash jarayoni texnologik va pedagogik muhitga moslashuvni ta’minlovchi ko‘p qirrali, strategik va tizimli vosita sifatida namoyon bo‘ladi. Shu bilan birga, u pedagoglarning professional barqarorligi, innovatsion yondashuvlarni qabul qilish va kasbiy o‘sishini rag‘batlantirishda asosiy rol o‘ynaydi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, pedagoglarning refleksiyasi va o‘zini baholash jarayoni ularning kasbiy o‘sishi, pedagogik motivatsiyasi va texnologik muhitga moslashuvini sezilarli darajada oshiradi (Guskey, 2002 [5: 56]; Ertmer, 1999 [4: 34]). Analiz natijalari shuni ko‘rsatadiki, muntazam reflektiv mashg‘ulotlar va o‘zini baholash sessiyalari pedagoglarga innovatsion pedagogik yondashuvlarni tatbiq etish, yangi texnologik platformalar va interaktiv dasturlardan samarali foydalanish hamda pedagogik qarorlarni ilmiy asosda asoslash imkonini yaratadi. Shuningdek, natijalar refleksiv yondashuvning pedagoglarning texnologik kompetensiyalarini rivojlantirishdagi samaradorligini tasdiqlaydi. Pedagoglarning o‘zini baholashdagi tizimlilik va reflektivlik ularning professional barqarorligini oshiradi, pedagogik ijodkorlikni rag‘batlantiradi hamda stressga chidamlilikni kuchaytiradi (Helsper & Eynon, 2013 [6: 88]). Shu bilan birga, olingan ma’lumotlar shuni ko‘rsatadiki, pedagoglarning refleksiyasi ularning o‘z-o‘zini motivatsiya qilish qobiliyatini mustahkamlash bilan birga, innovatsion yondashuvlarni qabul qilish va pedagogik jarayonlarda strategik qarorlar qabul qilishni qo‘llab-quvvatlaydi.

Tadqiqot natijalari pedagoglarning refleksiv yondashuvi va o‘zini baholash jarayonining texnologik muhitga moslashuvni ta’minlovchi, kasbiy o‘sishni rag‘batlantiruvchi va pedagogik motivatsiyani kuchaytiruvchi muhim mexanizm ekanligini ilmiy asosda tasdiqlaydi.

MUHOKAMA

Olingan natijalar adabiyotlarda keltirilgan ilmiy fikrlarni tasdiqlaydi va kengaytiradi. Ertmer (1999 [4: 34]) tadqiqotlarida ta’kidlanganidek, pedagoglarning psixologik va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlanishi texnologik o‘zgarishlarga moslashuv jarayonida muhim ahamiyatga ega. Guskey

(2002 [5: 56]) reflektiv mashg‘ulotlar va o‘zini baholashning pedagoglarning innovatsion pedagogik yondashuvlarni qabul qilishida strategik rolini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, Helsper va Eynon (2013 [6: 88]) tadqiqotlari pedagoglarning texnologik muhitga moslashuvi individual motivatsiya, pedagogik strategiyalar va tashkilot ichidagi qo‘llab-quvvatlash tizimlari bilan bevosita bog‘liq ekanligini tasdiqlaydi.

Natijalar shuni ko‘rsatadiki, pedagoglarning refleksiyasi va o‘zini baholash jarayoni quyidagi funksiyalarni bajaradi: birinchidan, kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish va pedagogik ijodkorlikni rag‘batlantirish; ikkinchidan, texnologik innovatsiyalarni qabul qilishga tayyorlash; va uchinchidan, individual pedagogik ehtiyojlarni hisobga olgan tizimli reflektiv mashg‘ulotlarni tashkil etish. Shu yo‘l bilan refleksiv yondashuv pedagoglarning professional barqarorligini oshirish va texnologik muhitga muvaffaqiyatli moslashuvni ta’minlashning strategik vositasi sifatida namoyon bo‘ladi.

XULOSA

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, pedagoglarning refleksiyasi va o‘zini o‘zi baholash jarayoni texnologik muhitga moslashuvning samarali mexanizmi sifatida xizmat qiladi. U pedagogik va texnologik kompetensiyalarni rivojlantirish, professional barqarorlikni oshirish va pedagogik motivatsiyani mustahkamlash orqali ta’lim jarayonining sifatini yaxshilashga yordam beradi. Shu bilan birga, refleksiv yondashuv tashkilot darajasidagi strategik qo‘llab-quvvatlash, muntazam reflektiv mashg‘ulotlar va individual maslahatlar bilan uyg‘unlashgan holda amalga oshirilishi zarur. Mazkur tadqiqot pedagoglarning sun’iy intellektga moslashuv jarayonidagi refleksiv yondashuvning strategik ahamiyatini ilmiy asosda tasdiqlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO’YHATI:

1. Abduqodirova Dilobarbonu Erkinjon qizi “Inklyuziv ta’lim sharoitida o‘uvchilarning emotsional intellektini rivojlantirishning psixologik-pedagogik Asoslari” Scientific-Practical Conference “Inclusive Education: Dialogue, Analysis, Experience”, December 15, 2025
2. Abduqodirova, Dilobar. (2015). INTERNATIONAL CONFERENCE OF NATURAL AND SOCIAL-HUMANITARIAN SCIENCES THE ROLE OF EMOTIONAL CREATIVITY IN STUDENTS' DECISION- MAKING.
3. Abduqodirova, Dilobarbonu. (2024). EMOTSIONAL KREATIVLIK: NAZARIY ASOSLARI VA PSIXOLOGIK YONDASHUVLAR.. Journal of Economics and Business UBS. 4. 679-685.
4. Abduqodirova, Dilobarbonu. (2025). HISSIY IJODKORLIK: TUSHUNCHA VA KOMONENTLAR. Journal of Economics and Business UBS. 4. 145-154.
5. Abduqodirova, Dilobarbonu. (2025). PSYCHOLOGICAL FEATURES OF THE NEUROGRAPHIC APPROACH. 01. 501-503.
6. Abduqodirova, Dilobarbonu. (2025). TALABALARDA PSIXOLOGIK STRESSNI YENGISH. 03. 69-73.

7. Day, C., & Gu, Q. (2014). *Resilient teachers, resilient schools: Building and sustaining quality in testing times*. Routledge.
8. Ermer, P. A. (1999). Addressing first- and second-order barriers to change: Strategies for technology integration. *Educational Technology Research and Development, 47*(4), 47–61. https://doi.org/10.1007/BF02299597
9. Fullan, M. (2013). *The new meaning of educational change* (5th ed.). Teachers College Press.
10. Guskey, T. R. (2002). Professional development and teacher change. *Teachers and Teaching, 8*(3), 381–391. https://doi.org/10.1080/135406002100000512
11. Helspter, E. J., & Eynon, R. (2013). Digital natives: Where is the evidence? *British Educational Research Journal, 39*(1), 1–18. https://doi.org/10.1080/01411926.2011.610488
12. Huberman, M. (1993). *The lives of teachers*. Teachers College Press.
13. Kirkwood, A., & Price, L. (2014). Technology-enhanced learning and teaching in higher education: What is 'enhanced' and how do we know? *Learning, Media and Technology, 39*(1), 6–36.
14. Luckin, R., Holmes, W., Griffiths, M., & Forcier, L. B. (2016). Intelligence unleashed: An argument for AI in education. London, UK: Pearson.
15. Madgapilova, Nargiza. (2024). mug'allim 2024. 5/2-сан. 461-468.
16. Madgapilova, Nargiza. (2025). SCIENTIFIC-PRACTICAL AND STRATEGIC BASES OF IMPROVING PEDAGOGICAL-PSYCHOLOGICAL COOPERATION IN THE INTEGRATION OF SCHOOL AND PRE-SCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS IN THE CONTEXT OF CONTINUOUS EDUCATION ON THE BASIS OF INNOVATIVE LOGISTICS. 1. 157-166.
17. Madgapilova, Nargiza. (2025). МУҒАЛЛИМ ҲӘМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИЎ Илимий-методикалық журнал. 164-170.